3. Nacionalna konferencija sa međunarodnim učešćem
Fakultet tehničkih nauka u Čačku, 25-27. Septembar 2015.

3rd National Conference With International Participation
Faculty of Technical Sciences in Čačak, 25-27. September 2015.

UDK: 373.21 Stručni rad

PROFESIONALNA KOMPETENTNOST VASPITAČA I METODIČKI PRISTUPI U REALIZACIJI PREDŠKOLSKOG PRIPREMNOG PROGRAMA

PROFESSIONAL COMPETENCE OF EDUCATORS AND METHODICAL APPROACH TO IMPLEMENTATION OF THE PREPARATORY PRESCHOOL PROGRAM

Tatjana Stanković
Visoka škola strukovnih studija za vaspitače Šabac
tatjanajstankovic@gmail.com

Apstrakt: *U ovom radu su opisani uloga i značaj predškolskog obrazovanja u razvoju deteta i metodičke kompetencije vaspitača za realizaciju pripremnog predškolskog programa u skladu sa savremenom metodičkom praksom. Autorka ukazuje na uloge vaspitača u kreiranju sredine, osluškivanju potreba i uvažavanju ličnosti deteta, kao i stručno – teorijska znanja, praktične i iskustvom potkrepljene sposobnosti i metode, socijalne i lične kompetencije.*
Ključne reči: *Predškolsko obrazovanje, kompetencije, vaspitač.*

Abstract: *This paper describes the role and importance of preschool education in child development and methodological training of teachers for the implementation of pre-school program in accordance with the contemporary methodical practice.Authores points to the role of educators in creating the community, listening to the needs and respect the child's personality, as well as vocational - theoretical knowledge, and practical experience grounded capabilities and methods, social and personal competence.*
Key words: *Preschool, competencies, educator.*

1. UVOD

Predškolsko obrazovanje ima veoma važnu ulogu i doprinos u celovitom razvoju deteta, stvaranju uslova za razvoj njegovih sposobnosti i osobina ličnosti, proširivanje iskustva, podsticanje stvaralaštva dece, izgrađivanje saznanja o sebi, drugim ljudima i svetu i značajne efekte na društvo u celini. Potvrdu o značaju predškolskog obrazovanja nalazimo u više empirijskih studija:

Rezultati analiza na osnovu PISA testiranja u 34 zemlje (Pisa in Focus, 2010) pokazuju da veza između pohađanja predškolskog obrazovanja i kasnijeg uspeha postoji i da je značajnija :

- kada predškolsko obrazovanje obuhvata širi sloj dece
- kada predškolsko obrazovanje duže traje
- kada je odnos između broja dece i broja vaspitača manji
- kada se investira više sredstava po detetu

Za vaspitače koji realizuju predškolski pripremni program važno je da poseduju znanja, veštine i umenja iz oblasti integrisanog pripremnog predškolskog kurikuluma, psiho-fizičke zrelosti deteta za polazak u školu i integrisanih metodičkih postupaka neophodnih za uvođenje deteta u svet pisane reči (početnog čitanja i pisanja), početnog matematičkog obrazovanja, kao i za razumevanje odnosa deteta prema prirodnoj i društvenoj sredini. Od vaspitača koji rade sa decom u predškolskoj pripremnoj grupi očekuje se posedovanje metodičkih kompetencija za realizaciju pripremnog predškolskog programa u skladu sa savremenom metodičkom praksom koja se ostvaruje u predškolskim ustanovama u zemljama EU.

Vaspitači učestvuju u izgrađivanju strategija aktivnog, interaktivnog i kooperativnog učenja, stvaranju podsticajne sredine za učenje koja omogućava predškolskom detetu slobodu izbora u donošenju odluka, razvoj samostalnosti, kreativnosti, stvaralaštva, kritičkog mišljenja i konstruktivnog rešavanja problema.

2. PREDŠKOLSKI PRIPREMNI PROGRAM

Vaspitno-obrazovni rad u godini pred polazak u školu je deo obaveznog devetogodišnjeg obrazovanja i vaspitanja.Pripremni predškolski program zasniva se na Pravilniku o opštim osnovama predškolskog programa. Pripremni predškolski program predstavlja sponu predškolskog i školskog obrazovanja i vaspitanja [4].

Pripremni predškolski program pored navedene ima i sledeće funkcije:

- obezbeđivanje kvalitetne vaspitno-obrazovne sredine, koja uvažava prava deteta, poštuje njegove osobenosti i potrebe i podstiče njegov ukupan psihofizički razvoj
- obezbeđivanje uslova za proširivanje i sređivanje socijalnog i saznajnogiskustva čime se ublažavaju socijalno-kulturne razlike i osigurava donekle podjednak start za polazak u školu
- unapređivanje vaspitne funkcije porodice (dopuna je porodičnom vaspitanju) [5].

Pripremni predškolski program ostvaruje se u periodu od septembra do juna, u skladu sa kalendarom rada osnovnih škola za tekuću godinu, kroz celodnevni boravak dece i četvoročasovni program rada sa decom u sedištu Ustanove i na seoskom području.
Program pripreme dece za školu, kao sistem aktivnosti i sadržaja, posebnih metodičkih postupaka kojima se postiže intelektualna, socijalna, emocionalna i motivaciona gotovost za ono što ih očekuje u školi, uz podsticanje radoznalosti i interesovanja za školski način

učenja, ostvaruje se kroz Model A i Model B pripremnog predškolskog programa (u zavisnosti od opredeljenja vaspitača) razvijenim u Predškolskom programu Ustanove.

3. KOMPETENCIJE VASPITAČA I REALIZACIJA PREDŠKOLSKOG PRIPREMNOG PROGRAMA

U poslednjih nekoliko decenija zanimanju vaspitač pridaje se sve veći značaj i pažnja u javnom i političkom životu, te se u kreiranju savremenih obrazovnih politika mnoge evropske zemlje1 zalažu za stimulisanje njenog daljeg unapređivanja i razvoja. Gotovo sve savremene države, ali i međudržavna tela (Evropska komisija za obrazovanje i kulturu), u cilju podizanja kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama, pribegavaju standardizaciji kompetencija navodeći u svojim prosvetnim dokumentima liste standardizovanih kompetencija koje su potrebne vaspitaču za ostvarivanje svoje uloge [6].

Kamenov [2] ukazuje da se pristup vaspitanju koji je orjetnisan ka kompetencijama zasniva na saznanju da u globalizovanom i individualizovanom društvu znanja, kompetencije postaju bitnije nego usko stručno i specijalizovano znanje koje se brzo menja. Mladi ljudi danas stoje pre izazovom da se stalno dalje razvijaju i da konstantno usvajaju nova znanja. Stoga, spsoobnost komunikacije, doživotna sposobnost učenja i kompetentno ophođenje sa promenama postaju sve važniji [2].

Vaspitači koji rade sa decom u predškolskom pripremnom program moraju imati odgovarajuće kompetencije za rad sa decom tog uzrasta – stručno – teorijska znanja, praktične i iskustvom potkrepljene spsobnosti i metode, socijalne i lične kompetencije itd.

Zbog složenosti i kompleksnosti metodike vaspitno – obrazovnog rada, pitanje koje je neprestano aktuelno u savremenom predškolskom vaspitanju je traganje za načinima menjanja vaspitno – obrazovne prakse a time i za inovacijama u vaspitno – obrazovnom radu. Ove inovacije u velikoj meri zavise od stučne ospsobljenosti kadra koji radi u predškolskim ustanovama – od profesionalnih kompetencija vaspitača jer su one osnova za uspešan metodički rad. Problematiku kompetencija dovodimo i u vezu sa ulogama koje očekuju vaspitače u savremenim uslovima vaspitno – obrazovnog rada, a koje su takođe u značajnoj meri inovirane [3].

Pripremni predškolski program realizuje se kroz dva programska modela, a u praksi je moguća i kombinacija modela.Koji programski model će koristiti odlučuje vaspitač na osnovu detaljnog upoznavanja sa onim što je dato kroz Pravilnik o opštim osnovama predškolskog programa , dosadašnjeg iskustva u ličnom radu, vrednosne orijentacije , konkretnih uslova.

U odnosu na važan aspekta dečjeg razvoja kome se u godini pred polazak u školu poklanja naročita pažnja: govor i komunikacija, važno je istaći da se aktivnosti, igre i sadržaji koji su u funkciji podsticaja , ne svode samo na grafomotoričke vežbe, već su integracija različitih oblasti vaspitno obrazovnog rada koje unapređuju saznajne

sposobnosti, percepciju, komunikaciju, društvenost, govor, maštu, stvaralaštvo, sitnu muskulaturu... i nadovezuju se na principe koji su fundirani u radu na prethodnim uzrastima: razvoj komunikacionih sposobnosti, razvijanje interesovanja i uvođenje u svet pisane reči, upoznavanje i tumačenje teksta, uvođenje elemenata grafičke pripreme, negovanje govornog stvaralaštva..

Druga važna oblast rada sa decom u godini pred polazak u školu: matematičko obrazovanje u vrtiću je u funkciji podsticanja logičkog mišljenja i razvoja saznajnih spsobnosti.Matematička saznanja su inicijacija za razvoj logike, intelektualnu aktivnost, unutrašnje procese opažanja i shvatanja prostornih odnosa, logičkih operacija na konkretnim predmetima, razvijanje pojma geometrijskih oblika, vremenskih odnosa... i nije im cilj sticanje matematičkih definicija i formula.

Uloga vaspitača je da kreira sredinu, osluškuje potrebe i uvažava ličnost deteta, posmatra u kojim pravcima deca vode aktivnost, podstiče samostalnost deteta, posreduje u pripremi aktivnosti i po potrebi bude u ulozi pomagača.Da u realizaciji svih aktivnosti stvara i razvija partnerske odnose sa decom, da obrazuje model ponašanja i da u svim fazama dokumentuje svoj rad.

4. ZAKLJUČAK

Značajno je da obrazovanje vaspitača koji realizuju predškolski pripremni program bude u skladu sa savremenim naučnim saznanjima i trendovima u čijoj osnovi je humanistički pristup vaspitno – obrazovnom procesu kao i kosntruktivističko – interakcijska koncepcija učenja. Da bi bili osposobljeni za to, oni moraju osim opštih znanja dobro ovladati opštom i posebnim metodikama vaspitno – obrazovnog rada. Moraju se osposbljavati za primenu modernih, interaktivnih, kooperativnih, radioničarskih i drugih metoda, organizacionih oblika i načina rada uz uvažavanje dečjih potreba, mogućnosti, prava i interesovanja. Tako formirani stručnjaci će shvatiti prednost indirektnog vođenja i usmeravanja, koje dopušta detetu da samo razvija svoju ličnost, u skladu sa svojim mogućnostima, nalazi sopstveni ritam, samo odlučuje, rešava konflikte putem komunikacije, postaje samostalnije [3].

Od vaspitača u predškolskom pripremnom programu se očekuje da budu refleskivni praktičari kojima evaluacija treba da bude sastavni deo svakodnevne prakse. Refleskivnost treba smatrati jednom od temeljnih profesionalnih kompetencija vaspitača jer su refleskivne strategije nužne za proces razumevanja i reorganizovanja načina na koje vaspitači razmišljaju o vaspitno – obrazovnom procesu tj.za razumevanje svog ponašanja i ponašanja dece u tom procesu. Sve ovo bi trebalo da je u funkciji efikasnije metodike vaspitno – obrazovnog rada u predškolskom pripremnom programu i odražavati se na efikasnije učenje dece.

LITERATURA

[1] Kamenov, E. (1997): Intelektualno vaspitanje kroz igru, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

[2] Kamenov, E. (2006): Vaspitno – obrazovni rad u dečjem vrtiću, Dragon: Novi Sad.
[3] Maleš, D. (2011): Nove paradigme novog odgoja, Zagreb: Filozofski fakultet.
[4] Opšte osnove predškolskog programa (Pravilnik) (2006), SL – Prosvetni glasnik Beograd
[5] Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja, (1996), Prosvetni pregled, Beograd
[6] Dokumenta evropske komisije (Children in Europe, Pollicy paper 2007; OECD, 2006; UNICEF, 2008; ("Education & Training 2010" the Success of the Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms); (Key Competences for Lifelong Learning – A European Reference Framework, The European Parliament and the Council of The European Union, 2006).